

UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARINING MA'RIFIY ISHLAR BO'YICHA DIREKTOR O'RINBOSARLARIDA TASHKILOTCHILIK MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH VA UNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Umurqulova Safiya

Shahrisabz davlat Pedagogika instituti Pedagogika fakulteti

Pedagogika yo'nalishi 2-kurs 1-24 guruh o'quvchi

o'qituvchi: Djabbarov Mas'ud

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20443727>

Annotatsiya

Mazkur tezisda umumiy o'rta ta'lim maktablarining ma'rifiy ishlar bo'yicha direktor o'rinbosarlarida tashkilotchilik madaniyatini shakllantirishning pedagogik asoslari, boshqaruv faoliyatidagi o'rni hamda zamonaviy ta'lim tizimidagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, tashkilotchilik madaniyatining tarbiyaviy jarayon samaradorligini oshirishdagi pedagogik imkoniyatlari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: tashkilotchilik madaniyati, pedagogik boshqaruv, ma'rifiy ishlar, direktor o'rinbosari, pedagogik kompetensiya, tarbiyaviy faoliyat, liderlik, innovatsion yondashuv.

Kirish

Bugungi globallashuv va raqamli texnologiyalar jadal rivojlanayotgan davrda ta'lim tizimiga bo'lgan talablar ham tubdan o'zgarib bormoqda. Jamiyat taraqqiyoti ta'lim muassasalaridan nafaqat bilimli, balki ma'naviy barkamol, mustaqil fikrlovchi, ijtimoiy faol va vatanparvar yoshlarni tarbiyalashni talab etmoqda. Shu sababli ta'lim tizimida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni samarali tashkil etish muhim vazifalardan biri sifatida qaralmoqda.

Umumiy o'rta ta'lim maktablarida ma'naviy-ma'rifiy faoliyatni tashkil etishda ma'rifiy ishlar bo'yicha direktor o'rinbosarlarining o'rni alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki aynan ushbu rahbar pedagogik jamoa faoliyatini muvofiqlashtiradi, tarbiyaviy ishlarni rejalashtiradi va yosh avlodning ma'naviy-axloqiy kamolotini ta'minlashga xizmat qiladi. Shu jihatdan direktor o'rinbosarlarida tashkilotchilik madaniyatini shakllantirish bugungi kunning dolzarb pedagogik masalalaridan biri hisoblanadi.

Tashkilotchilik madaniyati rahbarning boshqaruv faoliyatini samarali amalga oshirish, jamoani birlashtirish, tarbiyaviy ishlarni tizimli tashkil etish hamda pedagogik jarayonni innovatsion yondashuv asosida boshqara olish qobiliyatlarini ifodalaydi. Mazkur sifat rahbarning kasbiy kompetensiyasi va pedagogik mahoratini belgilovchi muhim omillardan biridir.

Bugungi kunda yoshlar ongiga turli yot g'oyalar va mafkuraviy tahdidlarning salbiy ta'siri kuchayib borayotgan bir paytda ta'lim muassasalarida sog'lom ma'naviy muhitni shakllantirish zarurati yanada ortmoqda. Bunday sharoitda direktor o'rinbosarlarining tashkilotchilik madaniyati yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, zamonaviy ta'lim tizimi rahbarlardan yuqori darajadagi kommunikativlik, liderlik, tashabbuskorlik va innovatsion fikrlashni talab qilmoqda. Shu bois direktor o'rinbosarlarining tashkilotchilik madaniyatini rivojlantirish ta'lim sifati va tarbiyaviy ishlar samaradorligini oshirishning muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

Asosiy qism

Ma'rifiy ishlar bo'yicha direktor o'rinbosari ta'lim muassasasida ma'naviy-ma'rifiy faoliyatni tashkil etuvchi asosiy subyektlardan biri hisoblanadi. Uning faoliyati o'quvchilarni ma'naviy-axloqiy jihatdan tarbiyalash, ularda vatanparvarlik, insonparvarlik va milliy qadriyatlarga hurmat

tuyg'ularini shakllantirishga qaratilgan. Shu sababli direktor o'rinbosarining tashkilotchilik madaniyati ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini ta'minlovchi muhim omillardan biri sanaladi.

Tashkilotchilik madaniyati rahbarning pedagogik jamoani boshqara olishi, tarbiyaviy faoliyatni samarali tashkil etishi, pedagoglar va o'quvchilar bilan to'g'ri muloqot o'rnatishi, shuningdek, ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni innovatsion yondashuv asosida amalga oshirish qobiliyatlarini o'zida mujassamlashtiradi. Tashkilotchilik madaniyati rivojlangan rahbar jamoada sog'lom psixologik muhit yaratadi va pedagogik faoliyat samaradorligini oshiradi.

Direktor o'rinbosarlarining tashkilotchilik madaniyati quyidagi tarkibiy qismlar orqali namoyon bo'ladi:

- boshqaruv kompetensiyasi;
- kommunikativ madaniyat;
- liderlik qobiliyati;
- pedagogik mahorat;
- innovatsion fikrlash;
- tashabbuskorlik;
- mas'uliyatlilik;
- jamoa bilan ishlash ko'nikmalari.

Bugungi axborotlashgan jamiyat sharoitida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni an'anaviy usullar asosida tashkil etish yetarli bo'lmay qolmoqda. Zamonaviy yoshlar bilan ishlashda innovatsion texnologiyalar, interaktiv metodlar va kreativ yondashuvlardan foydalanish talab qilinadi. Shu sababli direktor o'rinbosarlari pedagogik boshqaruv jarayonida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishi zarur.

Masalan, turli treninglar, debatlar, davra suhbatlari, loyiha asosida tashkil etilgan tadbirlar o'quvchilarning ijtimoiy faolligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, raqamli platformalar va multimedia vositalaridan foydalanish ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarning qiziqarli va samarali o'tishiga xizmat qiladi.

Direktor o'rinbosarining tashkilotchilik madaniyati pedagogik jamoa faoliyatining uyg'unligini ta'minlaydi. U pedagoglarni umumiy maqsad sari yo'naltiradi, o'zaro hamkorlik va hurmat muhitini shakllantiradi hamda jamoada sog'lom psixologik iqlim yaratadi. Bu esa ta'lim muassasasida tarbiyaviy ishlar sifatining oshishiga olib keladi.

Shuningdek, tashkilotchilik madaniyati o'quvchilarning ma'naviy tarbiyasiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Rahbarning tashabbuskorligi, adolatliligi, muloqot madaniyati va liderlik qobiliyati o'quvchilar uchun namuna vazifasini bajaradi. Natijada o'quvchilarda jamoaviylik, mas'uliyatlilik va mustaqil fikrlash ko'nikmalari rivojlanadi.

Direktor o'rinbosarlarining tashkilotchilik madaniyatini shakllantirishda malaka oshirish kurslari, seminar-treninglar va tajriba almashish jarayonlari muhim o'rin egallaydi. Chunki rahbarning o'z ustida ishlashi, yangi pedagogik texnologiyalarni o'rganishi va zamonaviy boshqaruv usullarini amaliyotga tatbiq etishi uning kasbiy kompetensiyasini rivojlantiradi.

Shu bilan birga, ta'lim muassasasida sog'lom ma'naviy muhit yaratish, yoshlarni turli salbiy ta'sirlardan himoya qilish va ularda milliy qadriyatlarga sodiqlik hissini shakllantirishda direktor o'rinbosarining tashkilotchilik madaniyati muhim pedagogik imkoniyatlarga ega.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, umumiy o'rta ta'lim maktablarining ma'rifiy ishlar bo'yicha direktor o'rinbosarlarida tashkilotchilik madaniyatini shakllantirish ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini oshirishda muhim pedagogik omil hisoblanadi. Tashkilotchilik madaniyati rivojlangan rahbar ta'lim muassasasida sog'lom ma'naviy muhit yaratadi, pedagogik jamoani samarali boshqaradi va yosh avlodning har tomonlama barkamol bo'lib voyaga yetishiga xizmat qiladi.

Shu bois direktor o'rinbosarlarining boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish, innovatsion yondashuvlarni amaliyotga joriy etish hamda tashkilotchilik madaniyatini takomillashtirish zamonaviy ta'lim tizimining muhim vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.
2. Pedagogika nazariyasi va tarixi bo'yicha ilmiy manbalar.
3. Ta'lim menejmenti va pedagogik boshqaruv asoslari.
4. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar.
5. Tarbiya nazariyasi va metodikasi bo'yicha adabiyotlar